

IZHAJA VSAKO SOBOTO.
Uredništvo in uprava Ljubljana, Dalmatinova ulica 11. — Poštni predal št. 115. — Naročnina na mesec 4 Din, četrta leta 12 Din, pol leta 24 in na leto 48 Din. — Za inozemstvo na mesec 8 Din.

EDINOST

GLASILO JUGOSLOVANSKE NARODNE STRANKE

št. 1.

V Ljubljani, dne 8. decembra 1934

Štev. 41.

Podpredsednik
Jugoslovanske narodne stranke
dr. Ivo Potokar:

Po kongresu

Kongres je končan, začne se novo borbena delo. Ni treba, da padamo v reminiscence, vendar ni odveč, če podčrtamo pomembnost in značilnost našega prvega kongresa, ki je preobrazil dosedanje formacije Jugoslovanske narodne stranke v stav splošne narodne politične organizacije.

Kongres je prikazal moč in silo borbene vojske, postrojene iz vseh plasti naroda, ki je strumno korakala z razvitimi zastavami po beograjskih ulicah, vsa navdušena v odločni volji za svobodo, pravico in enakost. To ni bila nobena bojevniška skupina pokrajinskega obeležja, temveč mogočna narodna vojska, ki je disciplinirana, odločno a dostojno, poudarila svoje zahteve, odklanjajoč vsak kompromis, ker je ta začetek konca borbenosti duha in volje. Na čelu te narodne vojske so vihrali v solnčnem predpoldnevu enotni prapori nad enotno utripajočimi srci Srbov Hrvatov in Slovencev.

Na kongresu je bila kar najbolj vidno prikazana popolna in čista demokratičnost nove politične tvorbe. Brez sile in pritiska, brez vsake podpore vladajočih, prosta obmam, špekulativnih računov in podvigov — kruh opozicije je bridek in grenak — se je zbrala iz vseh pokrajin prostrane države veličastna množica, predvsem preprostega naroda. Ta preprosti narod je v polnem soglasju z iz naroda izraslo in z njim povezano inteligenco po ugotovitvi najbolj perečih gospodarsko socialnih problemov, prehajajoč z gnevom in studom preko bohota politične nemorale, izklesal sebi svoj politični program. Ta program niso narekovale nobene učene teorije, temveč je on izliv široke nepokvarjene narodne duše.

Kongres je razgalil zdravje mladega žilavega pokreta. Ni bilo povpraševanj, ne uigibanj in ne preiščevanj, poudarjale so se težave, povedale so se zahteve in nihče ni vprašal, koliko časa bo še treba do uresničenja zahtev. Pod dojmom enakosti in bratstva smo se razšli borbaši, zavedajoč se dolžnosti, vsak na svoje borbene mesto, v enotnem prepričanju, da pozitivno delo v prid naroda in v obrambo njegovih pravic mora uspeti.

Kongres je doprinesel neizpodbiten dokaz o resnično novi narodni politični tvorbi. Pripadniki vseh bivših političnih strank so svojevoljno manifestirali pod

enotnim praporom svojo vernost kralju in jugoslovanski državi, ne da bi si pri tem prilaščali monopol in nihče navzočih ni čutil najmanjše potrebe za povpraševanje, kako je kdo popreje politično mislil, preden je vstopil v narodno stranko. Oklenili smo se novega političnega programa — na kongresu je bil v posameznih morda komu nejasnih točkah avtentično raztolmačen — družni nas borba, veže nas poštenje in če nič drugega v nas vseh, mora stvar voditi do pozitivnega uspeha. Iz pristašev vseh bivših političnih strank sestavljena slovenska delegacija, je utrla nova pota političnega pojmovanja v dravski banovini, kjer so se doslej najostreje začrtavala politična nasprotstva. Ob mogočnem zboru na grobovih starega beograjskega pokopališča, je vztrajala mlada, povsem preusmerjena narodna sila. Slovenci smo to silo zajeli in nas prav nič ne plaši, če pri raznašanju te zdrave sile stopamo preko grobov starih strankarskih idealov.

Kongres je sunkovito ovrgeto bolno domnevo vodstva nacionalne stranke, da je samo ona legitimna predstavica jugoslovanske državne politike. Legitimacijo daje samo narod, te pa nacionalna stranka ni prejela. Kadar jo bo prejela, naj jo javno nabije in nihče ne bo dvomil v njeno pristnost. Dokler pa samo govori o narodovem zaupanju, ne da bi to zaupanje tudi dejansko preiskusila, tako dolgo nacionalna stranka nima prav nobene pravice dajati kakršnokoli izjavo o zaslobi med jugoslovanskim narodom. To zasloba mi imamo, kongres je to dokazal.

S kongresom pa je ovržena tudi namišljenost starih političnih voditeljev, ki stoje izven vrste nacionalne stranke, češ, da je narod še vedno kompaktno usmerjen v prejšnje politične pravce. Da nacionalna stranka naroda nima za seboj in da ga tudi nikdar po svoji krivdi imela ne bo, o tem smo si edini. Ločijo pa nas nadaljna dejstva. Narod hoče zdravo, splošno narodno jugoslovansko politiko na osnovi gospodarsko socialnih reševanj, ne pa pokrajinsko verskih trenj. To drži. Kdor tega ne verjame, mu bo politična prihodnost to dokazala. Tako je tudi prav — saj je to v interesu naroda in države.

Mi smo si svoje sile svesti in tudi vemo, da gremo solncu nasproti.

Slovenci za svoje pravice

Najvažnejši referati Slovencev so bili sprejeti v celoti v delovni program novega vodstva Jugoslovanske narodne stranke — Vse bodoče delo gre v znamenju bratstva, enakosti in poštenosti — Vladna JRKD stranka se čudi z nemim odobravanjem našemu pozitivnemu delu — Rešitev vseh aktualnih vprašanj je v rokah naših ljudi

Kakor smo že poročali, so bili Slovencem na prvem drž. kongresu naše opozicijske Jugoslovanske narodne stranke odrejani štiri zelo važni referati. Nekaj teh referatov objavljamo v njihovih glavnih obrisih, temeljnih zahtevah in predlogih, ostale bomo pa objavili v prihodnji številki našega lista. Jedro vseh slovenskih referatov je bilo s tra-

Gospodarski referat

Po letu 1930. dalje je nastopila v gospodarstvu depresija, ki je omajala gospodarsko delavnost in nastala je nato kriza, ki je v široki meri zajela tudi naše gospodarstvo.

S padcem cen agrarnih proizvodov je nazadovala gospodarska moč trgovine, obrti in industrije in prehaja vedno v težavnejši položaj, tako da lahko trdimo, da se je položaj toliko poostiril, da postaja kritičen.

Trgovina, obrt in industrija, ki so organizirane v obligatornih organizacijah, osnovanih po zakonu obrti, se bore danes z mnogimi težkočami, med katerimi so najvažnejše:

1. Trgovina, obrt in industrija občutijo omalovaževanje svojih težej in potreb. Opaža se, da se tej važni narodno - gospodarski stroki posveča premalo pažnje. Gospodarska politika ne ustreza potrebam naše notranje in zunanje trgovine, pa je težnja trgovine, obrti in industrije, da se gospodarska politika reformira, da se uredi gospodarstvo po načrtu, na načelu enakih pravic in dolžnosti vseh delovnih slojev. Skliče naj se čimprej zakonito odrejen gospodarski svet.

2. V gospodarski zakonodaji opažajo trgovina, obrt in industrija, da ta zakonodaja ni v skladu z različnimi gospodarskimi, kulturnimi in socialnimi prilikami posameznih predelov države. Gospodarske, kulturne in socialne prilike v državi so tako različne, da je v škodo razvoja gospodarstva posameznih predelov enotna, za vse predele države enakoveljavna gospodarska zakonodaja. — Zato se trgovina, obrt in industrija zavzemajo za izpremembo naše gospodarske zakonodaje v tem pravcu, da bodi gospodarska zakonodaja okvirna, da se da v okviru enotnih zakonskih določb več samoodločanja v stvareh, ki se tičejo gospodarskih, kulturnih in socialnih prilik posamezne banovine — banovinam.

3. V pogledu davčne obremenitve ugotavljajo trgovine, obrti in industrija, da je davčni pritisk v

ni glavnega odbora soglasno odobreno in vnešeno v bodoči delovni program vodstva stranke.

Poročevalec za vse življenjske zahteve in potrebe slovenskega gospodarstva, to je naše obrti, trgovine in industrije, je bil g. Stanko Heinrichar, industrijec iz Škofje Loke, čigar poročilo je izzvenelo v glavnem naslednje:

poslednjem času postal nevzdržen. Ob zaščiti kmeta, ob zapori denarja in ustavitvi trgovskih kreditov ter ob splošnem padcu kupne moči konzumenta, ob vedno česčtem prehajanju trgovcev, obrtnikov in industrijcev v insolventnost, — je sedanja in zlasti predstoječa obremenitev za našo trgovino, obrt in industrijo, propadajoča. Trgovina, obrt in industrija opažajo, da se nalagajo vsa težka bremena njim, da nasprotno tvorijo privilegiji kozumnega združenstva z velikim prometom velik izpadek na državnih dohodkih. — Potreba je zato, da se finančna in davčna politika preobrazi in preusmeri v pravcu enakomerne, gospodarski moči prilagodene obremenitve, brez privilegijev in popuščanj. Izvede naj se davčna reforma tako, da se pridobnina kontingentira, da se ukinejo vsi privilegiji. — Ustavijo naj se pogoste davčne rubežni pod ceno in dovolji naj se obročno odplačilo davkov.

4. V zunanjem trgovinskem pogledu je želja, da se uredi zlasti skrajno neugodne prilike v lesni trgovini. Naša lesna trgovina in industrija sta v sistematičnem propadanju in bi bili nujni ukrepi, da se zlasti najbližje, t. j. italijansko lesno tržišče uredi. Preferenice, ki jih je nudila Italija Avstriji, so ugonobile naš izvoz lesa v Italijo. Italijanska uvozna carina na naš les je še enkrat višja od vrednosti lesa na panju. Vsled tega je važno in nujno, da se navežejo pogoja pogajanja z Italijo in dosežejo carinske in železniško-tarifne ugodnosti, vsaj deloma, kot jih uživa Avstrija, ki bi omogočilo izboljšanje našega, sedaj nevzdržnega položaja na italijanskem trgu. Za slučaj pa, da z Italijo tega ni mogoče urediti, je treba najti pota do drugih tržišč, tako z Nemčijo kot s francoskimi kolonijami. Nadalje je zelo važna ureditev obračuna lire v kliringu, in to v tem smislu, da ni izvoznikar lesa pri obračunu po kliringu prikrajšan za celih 50 para pri vsaki liri, kar znaša pri kub. metru izvozniškega lesa 15 odstotkov vredno-

sti in to na korist italijanskih izvoznikarjev. Nadalje je težnja lesnega trgovstva, da se z uredbo o izvozu lesa uredi izvoz in poveri izvedba uredbe organizaciji pokrajinskih lesnih področij. V Beogradu naj se osnuje Centralni odbor, ki naj vodi našo zunanjo lesno politiko, ob sodelovanju pristojnih ministrstev in zastopnikov pokrajinskih izvoznih organizacij. — Da pa se prepreči nereelna trgovina, je potrebno, da se zahteva usposobljenost za ta posel. Glede izvoza agrarnih produktov je treba skrajno grajati podelitev celega kontingenta o izvozu eni sami družbi (Prizad), s tem onemogočiti konkurenco ter tako še poslabšati izvozne cene; tako imamo primer izvoza sadja v tem letu. Napake, ki so letos povzročile izvoznikom velike težkoče in škodo, naj se za prihodnjo sadno sezono ukinejo in naj se pusti prost, le na kakovost in opremo kontroliran izvoz. — Glavna naloga pa naj bo merodajnim ministrstvom čim bolj ugodni mednarodni trgovini dogovor, in to taki, da bodo res vsestransko dobro proučeni ter v popolno korist in procvit celotnega državnega gospodarstva.

5. V zunanje-prometni politiki opažajo trgovina, obrt in industrija preobremenitev s prevoznimi tarifami, katere odjemljejo našim izvoznikom vsako konkurenčno sposobnost na inozemskem trgu ter danes pri daljših progah presegajo vrednost prevoznega blaga samega. Zato je nujno potrebno znižanje prevoznih tarif. Poleg gornjega pa tarejo trgovino, obrt in industrijo še razni ostri devizni predpisi, kateri so pa le težko izpolnjeni ter vsekakor močno konkurenčno škodljivi.

6. Kreditna obrestna mera naj se zniža na predvojno višino, t. j. 6%, katera višina bi komaj odgovarjala današnjim gospodarskim produktivnim prilikam. Debetna obrestna mera pa naj bi se fiksirala s 3% in s tem odpravila gorostasna razlika med debetno in kreditno obrestno mero, ki znaša danes 7 od 8%. Za kmetstva posojila pa naj bi bila debetna obrestna mera do največ 1 in pol %; le pod temi obrestnimi merami bi bil garantiran obstoj našega gospodarstva. — Narodna banka bi morala popolnoma domači obrti in industriji proti dobro osigurane mu jamstvu po isti obrestni meri kot bankam dati na razpolago potrebni kapital, da bi zamogli ti, ki so največji davkoplačevalci, torej največja opora države, s temi nizkimi obrestmi razvijati in povzdigniti svojo obrt, trgovino in indu-

Naš shod v Domžalah

bo v nedeljo, dne 9. decembra 1934

ob pol 11. uri dopoldne

v Kolodvorski restavraciji

Na shodu bosta poročala predsednik stranke in narodni poslanec g. Svetislav Hodjera in podpredsednik stranke g. dr. Ivo Potokar iz Kamnika

strijo. Samo na tak način bi bilo pomagano k splošnemu blagostanju.

7. Zaščitijo naj se domača obrt, trgovina in industrija. Opaža se, da je tuja industrija, ki posluje v veliki meri v naši državi, v veliko ugodnejšem položaju, kakor naša domača industrija; poleg tega, da prejema kredite od svojih inozemskih central, uživa še ugodne in velike kredite pri naši Narodni banki, v škodo domači industriji. Tako se tudi tuja industrija odteguje na vse mogoče načine davčnim in socialnim obveznostim, v škodo naše države in domače industrije. Izvaža svoje dobičke pod vsemi mogočimi naslovi v inozemstvo. Posebno pažnjo je treba posvetiti tuji industriji, katera ima svojo centralo v inozemstvu in potom njih uvaža surovine in polfabrikate. Z višjim fakturiranjem surovin in polfabrikatov izvozi ves dobiček, njihovi tukajšnji obrati pa izkazujejo izgube. V zaščito domače in že obstoječe tuje industrije, katera lahko krije vse naše potrebe, naj se omeji podeljevanje novih koncesij. Velja pa naj geslo: Kupuj le domače blago!

8. Naši denarni zavodi. Skrajni čas je, da se uredi naše denarništvo; ko bo to vprašanje rešeno, bo oživela vsa gospodarska delavnost in nastopilo bo zopet blagostanje. Zato naj se izvrši žigovanje vsega papirnatega denarja, da se s tem more dognati, kje in kako so ohranjeni tako na brzo roko izginuli milijoni. Uvede naj se stroga kontrola o pravično pridobljenem premoženju posameznika, družabnika ali bančnika ter naj se v slučaju nezadostnih in neopravičenih dokazov tako premoženje zapleni v korist državne blagajne. Izvrši naj se revizija vseh denarnih zavodov in ugotovi, kateri zavod je sposoben za nadaljno poslovanje, naj ostane,

Kmetijski referat

Položaj našega kmeta je brezupen; dejstvo je, da kmet na vsej črti propada. V sled gospodarske in denarne krize kmet največ trpi. Zaščita kmeta je nezadostna in ni najmanj izpolnila nad, katere so stavili na njo. S taktiko čakanja in odlašanja, kakor se izvršuje zadnja leta, se kriza ne bo rešila. Treba bo seči po radikalnejših sredstvih za ohranitev kmeta.

Jugoslovanska narodna stranka je za popolnejšo razbremenitev kmeta. Predvsem naj se izvede davčna reforma z novim davčnim zakonom, ki naj olajša kmetom davčna bremena. Davek naj se pobira od dobička, ne pa od dela, kakor ga plačuje kmet. Obetala se je razbremenitev kmeta, toda zgodilo se ni nič, temveč davčna bremena so od leta do leta neznošnejša.

Razdolžitve kmečkih posestev čaka nujne rešitve. Za to je potreba cenenege kredita in znižanje obresti na nizko stopnjo. Zlasti naj se znižajo obresti pri državnih in privilegiranih bankah, zlasti tistih s kmetijskim kreditom. Milijarde denarja, ki so v tujini, naj se privedejo nazaj v državo in naj se dajo kot posojilo na razpolago jugoslovanskega ljudstvu. Vlada lahko poišče denar s pocenitvijo državne uprave; ministrske penzije naj se ukinejo, senat, ki nima dela, naj se odpravi. Število ministrstev naj se zniža; ni treba, da ima Jugoslavija več ministrov, kakor velike in bogate države.

da se postavljajo ministri brez portfelja, naj se neha, ker živimo v časih hude krize. Vpelje naj se stroga kontrola nad vsemi, ki poslujejo z ljud-

drugi naj se likvidirajo. Vsi vlagatelji bodo zadovoljni, ko bodo na jasnem, koliko so vredne njih vloge ter da bodo vedeli, da so njih vloge vsak čas likvidne. Takoj naj se pristopi k izdelavi novega bančnega zakona v pravcu odgovornosti upravnih svetnikov in direktorjev. Vsi upravni svetniki in direktorji morajo nuditi gotovo jamstvo za pravilno poslovanje denarnega zavoda. S tem se bo povrnilo zopet zaupanje v denarne zavode in ponehalo bo pomanjkanje gotovine.

9. Zavarovalnice. Tudi to vprašanje je pereče. Vse zavarovalnice so v rokah tujega kapitala, tudi takozvane domače zavarovalnice so samo agencije velikih inozemskih zavarovalnih družb. — Da se otresemo teh izkoriščevalcev, je potrebno, da se ustanovijo banovinske zavarovalnice, katere naj se združijo v zvezo banovinskih zavarovalnic ter naj prevzamejo ves zavarovalni posel. S tem se bodo zavarovalne premije znižale, dobiček pa ostal doma ter se lahko porabil v napredek našega gospodarstva.

10. Za gospodarske potrebe dravske banovine naj se pokrene akcija za zakonsko projektirano železniško progo Ljubljana—Kočevje—Sušak. Poleg železniške proge naj se prične zgradba ceste Ljubljana—Sušak. Za kritje stroškov naj se najame notranje posojilo; k podpisu tega posojila naj se v prvi vrsti pozove v naši zemlji delujoča tuja industrija in zavarovalnice, da se s tem vsaj malo oddolžijo dolžnostim do države, iz katere so izvozile stotilijonske dobičke.

Referat našega kmetijstva je bil v spretnih rokah, preizkušnega kmetovalca in drevesničarja g. Vekoslava Štamparja iz Ljutomer. Njegovo poročilo je vsebovalo naslednje misli in zahteve:

skim denarjem, naj bo v državnih, kakor tudi samoupravnih oblastvih; banovinske doklade v naši banovini so za polovico previsoke v teh kritičnih časih. Gospodarstvo z državnim imetjem naj se pravilno uredi. Državna podjetja naj upravljajo pošteni in strokovno izobraženi ljudje, da bodo vodena strokovno. Uvesti je treba strog zakon proti korupciji.

Zaradi nerentabilnosti kmet ne more zadostiti svojim obveznostim. Cene kmetijskih pridelkov se morajo zvišati, kakor so v drugih agrarnih državah. Zato je treba trgovsko in carinsko politiko tako preurediti, da ne bo naš kmet v izgubo prodajal svojih pridelkov v tujino; prazni hlevi in posekani gozdovi, sledovi slabe gospodarske politike, kličejo glasen memento čuvarjem države. Vojaštvo naj kupuje svoje potrebščine naravnost pri kmetu ter jih plačuje po določenih cenah, kakor trgovcem.

Cene industrijskih izdelkov naj se prilagodijo cenam kmetijskih pridelkov. Napravi naj se konec izkoriščanja našega kmeta in delavca po tuji industriji in privilegiranih družbah (Prizad), kakor smo videli pri kupčiji z žitom in letos s sadjem.

Davčna bremena naj se pravilno razdele, da ne bo kmet plačeval nad 600 milijonov davka, vsa industrija pa le 120 milijonov. Zato naj se vpelje stroga kontrola nad tujo industrijo, ki izvaža svoje dobičke v tujino.

Zakon o kartelih naj se razmeram primerno spremeni. Vpeljejo naj se nižje tarife za prevažanje kmetijskih pridelkov po železnicah.

Naša denarna politika naj se spremeni tako, da ne bo dvojni kurz naše valute povzročal nizkih cen kmetijskih proizvodov.

Naš kmet potrebuje danes za razvoj in napredek kmetijstva dobro kmetijsko združništvo. Zato naj se že vendar enkrat sklene zadržni zakon, s katerim bo vlada primerno podpirala kmetijstvo.

Kmet potrebuje stanovsko organizacijo, kakor jo imajo delavci, trgovci in drugi sloji v obliki zbornice, da bi mogel tako vsaj nekoliko zastopati svoje interese. Kmetje Dravske banovine smo imeli lastno stanovsko organizacijo v 100 let stari Kmetijski družbi, ki so jo pa nekateri gospodje razpustili s pomočjo poslancev in ministra. Tako živimo danes v času, ko nima naš kmet nikjer prav nobene besede.

Socialna pravičnost zahteva, da naj vlada pripravi zakon o starostnem zavarovanju kmeta. Razne zavarovalne družbe imajo na razpolago dovolj kapitala, ki naj se v to uporabi, saj so v času krize zvišale zavarovalne premije.

Delavski referat

Nalogo imam, da iznesem danes tukaj, pred najvišjim forumom naše stranke, referat o delavskem vprašanju.

Govoriti o delavskem vprašanju pa se pravi govoriti o vprašanju delavskega razreda naše države vobče.

Čas mi ne dopušča, da bi se spuščal v podrobnejšo analizo krize kapitalizma v svetu v obče in nato še posebej pri nas doma, ampak moram nasprotno, le na kratko ugotoviti, da so splošna gospodarska depresija v svetu in ž njo prebrzi tempo razvoja moderne tehnike, v dobičkaželjnosti pretirana racionalizacija ter tehnična izpolnitve obratov ustvarili nepopisno krizo kapitalizma v svetu, a istotako tudi pri nas doma.

In ker skupine kapitalizma, vsled krize v lastnem stroju, ne morejo med seboj deliti vedno le dobička, ampak so primorane deliti tudi izgubo, je jasno; da si vsaka skupina poišče svojo žrtev in ta je v prvi vrsti delavstvo, kateremu se naloži ta izguba na pleča, da jo nosi ter da pod pritiskom zniževanja svojih plač, podaljšanjem delovnega časa, prikrajševanjem bolniškega in starostnega zavarovanja, s poslabšanjem delovnih pogojev, z likvidacijo zaščitne zakonodaje pretvarja to izgubo zopet v dobiček, s katerim razpolaga nenasitni moloh-kapital.

Iz navedenega je razvidno, da nosi vso težo takozvane krize v svetu, kakor tudi pri nas doma, po ogromni večini le delovno ljudstvo mest in vasi, najhujše pri tem pa je prizadeto industrijsko delavstvo.

Po podatkih bolniškega zavarovanja je v teku krize izgubilo nad 110.000 ljudi v državi delo in zaslužek. Ta zaslužek bi znašal na leto 700—800 milijonov dinarjev, od česar odpade samo na Dravsko banovino najmanj ena šestina.

Naša država je bila v prejšnjih letih velik izvoznik delovnih moči.

V zadnjem desetletju se je izselilo čez morje 150.000 naših delavcev, od katerih je 92.000 našlo novo preživljanje onkraj oceana. V evropske industrijske države se je izselilo 81.000 delavcev, od katerih je našlo tam svojo novo domovino 60.000. Predlanskim pa je odpotovalo čez morje samo 2000 delavcev, vrnilo se jih je pa

Agrarna reforma naj se izpolni tako, da pridejo vsi pašniki veleposestnikov, ne glede na množino posestva, ki so bili nekdanj last kmetov, v posest kmetijskih pašniških zadrug.

Zakon o občinah, s katerim se je izvršila komasacija (zmeda) občin, se ni izvrševal po željah in gospodarskih potrebah ljudstva, temveč le v korist gotovih političnih interesentov. Da se izvrši pravilna ureditev občin, naj se predela zakon ali pa naj se spremene izvrševalci zakona.

Jugoslovanska narodna stranka zahteva v imenu kmetov: Splošno, enako in tajno volilno pravico, da bo tudi kmet lahko svobodno uveljavil svojo voljo in svobodno volil svoje zastopnike.

Kmet je steber Jugoslavije. Čuvarji države naj pazijo, da se ta steber ne bo omajal in podrl, ker bi s tem trpela škoda poleg vseh predvsem država.

Poročevalec za pereča vprašanja slovenskega delavstva je bil g. Josip Polanc, rudar iz Velenja, ki je podal naslednje poročilo:

6000. V dežele na kontinentu se je izselilo 6600 oseb, vrnilo pa se jih je 8200.

Pri naših borzah dela je število brezposelnih, ki so se obracali nanje za delo in podporo, naraslo v zadnjih treh letih od 151.000 (v letu 1930.) na 310.000 (v letu 1933.), istočasno pa imamo v naši državi zaposlenih 65.000 tujcev.

Izredno težaven, naravnost katastrofalen in obupen pa je položaj rudarjev v naši državi, posebej še v Sloveniji.

Dočim je bilo v letu 1925. zaposlenih v Sloveniji še 16.747 rudarjev, je danes zaposlenih samo še okrog 6800, ki pa delajo tudi skrajšano in so mnogi od njih le delno zaposleni. Zaslužek teh rudarjev je padel od letnih 187 milijonov v letu 1925. na 68.1 milijona dinarjev v letu 1933.

In če pogledamo v rudarske revirje, v katerih se le par mesecev v letu redno obratuje, vidimo, da znaša tam povprečni zaslužek rudarja komaj 450 Din na mesec. In če računamo, da plačuje rudarski delavec 14 % od svojega idealnega mesečnega zaslužka samo za starostno zavarovanje, potem lahko vidimo, da je mesečni zaslužek faktično še manjši, ker se mu zaradi skrajšanja delovnih dni prispevek za to zavarovanje podvoji. Ako prištejemo k temu bolniško zavarovanje, davek na ročno delo, brezposelni fond, bednostni sklad, prispevek za Delavsko zbornico ter razne druge ustanove in končno 1% čisti doprinos, tedaj vidimo, da dosežejo ti odtegljaji od 25 do 30 % izplačane mezde, kar da potem 315 Din čistega zaslužka na mesec ali 10.50 Din na dan.

Vsako nadaljnje razmotrivanje o življenjski možnosti tega delavstva bi bilo odveč in milo rečeno je, da se more primerjati industrijski delavec pri nas v letu 1934. po Kristusu samo še s srednjeveškim sužnjem ali kitajskim kulijem.

Kriza kapitalizma, katero povzroča racionalizacija ter pretirana dobičkaželjnost, pa tira rudarsko delavstvo v neizogibno katastrofo s tem, da se delavstvo v masah upokojuje.

Če pogledamo le malo поблиžje stanje starostnega zavarovanja našega rudarskega delavstva, tedaj šele vidimo, kako velika je brezbriznost

ki nimajo čuta odgovornosti in ki dopuščajo, da delavstvo popolnoma propada ter da je primorano preživljati se ne le na ponižujoč, ampak tudi na protizakonit način. Iz tega sledi, da bi morali dobiti pri nas starostno zavarovanje za vse delavstvo.

Na 6858 še zaposlenih rudarjev (ki pa delajo seveda tudi skrajšano) pride v revirjih, ki spadajo v območje Glavne bratovske skladnice v Ljubljani, po poročilu iste za leto 1933.:

3027 upokojenih bivših rudarjev,

1281 njihovih vdov,

859 njihovih otrok,

ter 1154 brezposelnih rudarjev.

Na ramah 6858 rudarjev sloni torej 6321 rentnikov in brezposelnih, tako da ima Glavna bratovska skladnica v Ljubljani na mesec 122.000 Din več izdatkov, kakor pa dohodkov. In ta deficit se iz meseca v mesec rapidno veča. Ta ugotovitev ilustrira katastrofalni položaj socialnega skrbstva pri nas bolje, kakor vsaka druga beseda.

Znano pa je, da je naše rudarsko zavarovanje tudi izven Slovenije na nezdravih podlagah in bi moralo priti v nekaj letih pri normalni sestavi rudarskega delavstva v težko krizo. Zato je nujno potrebno, da se uvede specialna doklada na vso rudarsko produkcijo v državi, iz teh dohodkov pa zbira centralen sanacijski fond za vse bratovske skladnice v državi. Tozadevne konkretne predloge so že razne deputacije rudarskih organizacij in korporacij iznesle na merodajnih mestih v Beogradu, toda njih prizadevanja so ostala »glas vpijočega v puščavi«!

To je v bistvu prvo in glavno poglavje delavskega vprašanja.

Drugo poglavje tega vprašanja, pa je reorganizacija zakona o zaščiti delavcev. Na osnovi § 36. imenovanega zakona so vpostavljeni pri nas Delavske zbornice kot razredne predstavnice delavcev in nameščencev v kraljevini Jugoslaviji.

Toda delokrog je tem zbornicam določen v taki obliki, da delavec danes od njih nima ničesar drugega, kakor da plača zanje svoj mesečni prispevek, kot posebno dobroto pa lahko doživi, (kakor smo doživeli mi v Sloveniji), da ta Delavska zbornica izdela osnutek zakona o minimalnih mezdah, v katerem predlaga tak eksistenčni minimum, da bi glasovala zanj vsa kapitalistična podjetja, delavstvo pa je primorano na shodih protestirati proti njemu. Žalostno je, da ga celo oni, ki je poklican, da bi delavca ščitil, izpostavlja v še večje izkoriščanje brezobzirni kapitalistični nenasitnosti.

Zato je nujno potrebno, da se z zakonom izvede revizija socialne zakonodaje. Žrtvujejo se ogromne vsote denarja, delavstvo in nameščentvo pa nima od tega ničesar. In zato je potrebno izvesti temeljito revizijo stroja vseh socialnih ustanov ter jim določiti njih delokrog v taki obliki, da bo njihovo delo dejansko ustrezalo splošni zaščiti vsega delavskega razreda.

Imamo torej zakon o zaščiti delavcev, a poglejmo, kako se godi našim železniškim delavcem in uslužbencem. Skoro vsako drugo leto dobijo nov »Službeni pravilnik«

a pritožiti se nimajo pod milim nebom in zlatim solncem nikamor.

Zanje preostaja samo še srbska narodna prislovice, ki pravi:

»zemlja je tvrda, a nebo visoko!« Plača rudarjev je s § 207. avstrijskega rud. zakona iz leta 1854. zakonito zaščitena, nedotakljiva in nerubljiva. A kaj vse se danes ne odteguje rudarju od njegove plače. In če se pritoži, kdo mu gre še na roko?

Zakonito je določeno za rudarsko delavstvo tudi 14 dnevno čisto izplačilo. Pri državnih rudnikih pa žal že skoro tri leta izplačujejo mezde komaj enkrat na mesec in še to nikdar redno. Po dva meseca in še dalje je moralo delavstvo čakati na svoje krvavo prislužene pare.

To je bridka in čista resnica izvajanja delavske zakonodaje pri nas.

Iz navedenega torej sledi ugotovitev, da čaka našo Jugoslovansko narodno stranko na tem polju ogromno delo reorganizacije in naš kongres mora delavstvu naše kraljevine pokazati, da naša stranka resnično razume današnje obupno stanje vsega delavstva in da je pripravljena in trdno odločena, stopiti v borbo za to delavstvo, ki ga gotova gospoda podcenjuje in gleda postrani, kakor da je manjvreden in protidržaven element.

Jasno je kakor na dlani, da je mišljenje in hotenje človeka s praznim želodcem in praznim žepom drugačno, kakor pa z zemeljskimi dobrinami prenasičenega in z denarjem obloženega bogatina.

Delavstvu je treba dati za pošteno delo pošteno plačilo, ki mu bo omogočalo človeka dostojno življenje; dati mu je treba pravico in priznati enakopravnost med vsemi, pa bo tudi delavstvo postalo ne protidržavni, pač pa državotvorni element.

Zaščita delavstva in socialno zavarovanje

Radi težke gospodarske krize se delavska socialna zakonodaja ne izvaja. Ker je to vitalne važnosti za delavstvo, zahtevamo, da se obstoječi pozitivni delavsko-zaščitni zakoni v polni meri izvajajo.

Poleg gornjega je nujno, da se naša delavska socialna zakonodaja izpopolni po vzorcih delavsko-zaščitne zakonodaje modernih držav in tozadevnih konvencij, predloženih od Mednarodnega urada dela v Genevi.

Predvsem pa zahtevamo, da se izvede sledeče:

1. **Povečanje kompetenc inšpekcij dela.** Inšpekcijam dela naj se kot nadzornim in izvršnim organom da večja kompetenca v izvrševanju njihovih funkcij in jih podredi ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje. Da bodo mogle vršiti svoje naloge, naj se jim dajo zadostni krediti.

2. **Avtonomija delavskega zavarovanja in izvedba volitev za bolniško blagajno.** Zavarovanje zoper bolezen in nezgode naj se uredi tako, da bodo nosilci tega zavarovanja po banovinah z najširšo avtonomijo. SUZOR naj bi ostal samo kot nadzorno-statistični organ. Prav tako zahtevamo, da se izvedejo za to panogo zavarovanja volitve in tako omogoči delavstvu pri tem soodločanje in postavitev takih vodstev, ki bodo upravljala to važno zavarovanje čim bolj v korist delavstva.

3. **Starostno zavarovanje.** Poleg krize trpi delavstvo največ radi tega, ker je v primeru starosti ali oslabelosti nepfeskrljeno. Zakon o zavarovanju delavcev je že postavil temelj za izvedbo tega zavarovanja. Ker so dani vsi pogoji, da se zavarova-

nje za starost, onemoglost in invalidnost izvede, zahtevamo: Pooblastilo, ki ga ima finančni minister po finančnem zakonu za leto 1934/35 glede izvedbe zavarovanja za slučaj onemoglosti, starosti in smrti naj se v najkrajšem času tudi izvede.

4. **Razširitev pokojninskega zavarovanja nameščencev na celo državo.** Stojimo na stališču, da se izvedba oziroma razširjenje pokojninskega zavarovanja nameščencev na celo državo ne more in ne sme več zadrževati, ker za to niso dani nobeni stvarni razlogi. Težak položaj nameščencev to zavarovanje nujno in brezpogojno zahteva. Zahtevamo, da se to pokojninsko zavarovanje nameščencev razširi na vse kategorije privatnih nameščencev, na katere se nanašajo predpisi §§ 324. in 433. obrtnega zakona s posebnim ozikom na trgovske pomočnike.

5. **Zavarovanje poljedelskega delavstva.** V silno bednih razmerah žive tudi poljedelski delavci. Niti primerne podpore, niti zdravljenja nimajo, ako zbole. Tudi v tem pogledu ima zakon o zavarovanju delavcev jasna določila, kdaj se mora izvesti socialno zavarovanje za poljedelske delavce. Zato naprošamo ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje, da pokrene vse potrebno, da bo socialno zavarovanje za poljedelske delavce čimprej stopilo v veljavo.

6. **Zavarovanje zoper brezposelnost.** Izboljša naj se obstoječa naredba o posredovanju dela in podpiranju nezaposlenih ter poiščejo mere za omejitev brezposelnosti. Predvsem je potrebno, da se z zakonom izvede zavarovanje zoper brezposelnost.

7. **Zaščita hišno-gospodinjstkih poslov.** V svrhu zaščite hišno-gospodinjstkih poslov naj se Poselski red, ki je sedaj v veljavi samo za Slovenijo (Dravsko banovino), razširi na vso državo.

8. **Zakon o minimalnih mezdah.** Z ozirom na vedno večje izrabljanje delavstva od strani delodajalcev, ki je radi brezposelnosti primorano sprejeti delo pod vsakimi pogoji, naj se v najkrajšem času zakon o minimalnih mezdah. Te mezde pa v nobenem slučaju ne smejo biti nižje od eksistenčnega minimuma, katerega ugotovljajo za to pristojne ustanove.

9. **Zaposlitev inzemcev v naši državi.** Pravilnik o zaposlitvi inozemskih delavcev v naši državi iz leta 1925. naj se revidira. Podvzeti je vse mere, da se dotok tujih nameščencev omeji, posebno za one stroke, v katerih imamo dovolj sposobnih delavcev doma. Sploh naj se izvede revizija vseh zaposlenih inozemskih nameščencev in vsem, kateri opravljajo druga dela, kakor ona, za katere so dobili dovoljenje, naj se jim prepove nadaljnja zaposlitev v naši državi.

10. **Delovni red za obrtno in industrijska podjetja.** V § 340., petem odstavku, obrtnega zakona je določeno, da ima minister za socialno politiko in narodno zdravje predpisati obrazec za poslovni red v industrijskih in obrtnih podjetjih.

Z ozirom na to prosimo ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje, da v interesu reda, ki je za vsa podjetja nujno potreben, čimprej predpiše na podlagi § 340. obrtnega zakona obrazec za delovni red.

11. **Zaščita vajencev in odškodnina za delo.** Na podlagi § 267. obrtnega zakona je določeno, da imajo vajenci pravico do odškodnine za delo. Ministrstvo za socialno politiko in narodno

zdravje ima predpisati s pravilnikom minimalne zneske kot odškodnino za delo. Ker je s tem stanjem izvajanje čl. 267. ovirano, je nujno potrebno, da se ta uredba v najkrajšem času predpiše.

12. **Ureditev šolskega pouka.** Z uredbo, ki se ima izdati na podlagi čl. 267. obrtnega zakona, naj se šolski pouk na obrtno nadaljevalnih šolah uredi tako, da se bo vršil med delovnim časom in ne ob nedeljah ali delavnikih ob večernih urah. Obrtno šolstvo je izredno važen faktor v pogledu vzgoje našega obrtnega naraščaja in spada neposredno v učenje obrti. Zato se mora vršiti tudi pouk ob delavnikih in to med delovnim časom.

13. **Izdajo naj se naredbe in uredbe.** Vse potrebne naredbe in uredbe, ki se imajo izdati na podlagi novega obrtnega zakona, naj se čimprej izdelajo in izdajo. S tem, da se zavlačuje izdajanje teh uredb, se otežkoča izvajanje in pravilno tolmačenje zakonitih določil pristojnim oblastem.

Red in mir v državi sta možna le, ako se bo delavstvo zaščitilo pred izkoriščanjem. Zato je skrbeti, da se obstoječi pozitivni zakoni tako s strani delodajalcev spoštujejo, kakor s strani oblasti tudi izvajajo. Kolikor pa zakoni in uredbe ne odgovarjajo dejanskim razmeram, naj kraljeva vlada in pristojna ministrstva skrbijo, da se popravijo in prilagodijo sedanjim razmeram.

Naši rudarji

Glede ureditve rudarskega vprašanja so bili še posebej sprejeti naslednji predlogi:

1. **Zahtevamo ukrepe na polju socialne preskrbe delavstva,** kateri morajo izboljšati sedanji nevzdržni položaj ter omiliti brezposelnost. V ta namen se mora delo na socialno-političnem polju izvajati po določenem načrtu tako, da ne bodo tozadevni ukrepi pomenili poizkusov brez vidnega cilja.

2. **Zahtevamo sanacijo rudarskega pokojninskega zavarovanja,** v katerega svrhu je treba uvesti obdavčenje vseh rudnih v državi in tudi onih, ki se uvažajo. Obdavči naj se vsa industrija, ki z mehanizacijo in racionalizacijo večja število brezposelnih. V ta namen naj se pri vseh podjetjih izvede stroga kontrola ter ugotovi, koliko delavcev so zaposljevala nekdanj in koliko jih sedaj. Ugotovi naj se, koliko delavstva sta izrinili racionalizacija in tehnična izpopolnitev obrata. Na osnovi teh ugotovitev, naj se prisilijo podjetja, da plačajo sorazmerni davek v brezposelni fond.

3. **Starostnemu zavarovanju mora slediti brezposelno zavarovanje.** Brezpogojno je treba zvišati brezposelno podporo, ki se po dosedanjih določilih zakona izplačuje samo za 6 tednov v dobi enoletne brezposelnosti.

4. **Brezposelni fond naj se priključi Bratovski skladnici.**

5. **Starejši delavci naj se upokoje, mlajši pa zaposle.** V slučaju, da je delavec upokojen predčasno, to je pred karentno dobo, naj se mu prizna in izplača cela pokojnina, delavec pa naj plačuje prispevek za pokojninski fond, dokler ne doseže karentne dobe.

6. **V svrhu zaščite domače premogovne industrije ter zaščite rudarskega delavstva pred popolnim obubožanjem zahtevamo,** da se obdavčijo vse one kurilne naprave, katere uporabljajo iz inozemstva uvoženi premog.

Istotako naj se z zaščitno carino onemogoči uvažanje kurilnih naprav, katere ne bi mogle uporabljati domačega premoga.

7. **Najodločneje odklanjamo osnutek pravilnika za uzakonjenje minimalnih mezd,** izdelanega po Delavski zbornici v Ljubljani, ker ne odgovarja eksistenčnemu minimumu in ker dela razliko v plačah med moškim in žensko.

8. **Zahtevamo uzakonjenje eksistenčnega minimuma,** kateri za štiričlansko družino v Dravski banovini ne sme biti izpod Din 2000.

9. **Zahtevamo likvidacijo starega avstrijskega »Rudarskega zakona« iz l. 1854. ter vseh dodatnih naredb in njemu priključenih predpisov.** Z likvidacijo starega avstrijskega »Rudarskega zakona« naj se likvidirajo vsa

»Rudarska glavarstva« (Rudarska satništva), katera obstojajo v onih pokrajinah naše države, ki so bile do prevrata pod avstrijsko upravo.

10. **V zvezi z likvidacijo avstrijskega »Rudarskega zakona« naj se izdelajo novi »rudarski policijski predpisi« kot specialna zaščita rudarskega delavstva.** K sestavi teh predpisov, se morajo brezpogojno pritegniti tudi zastopniki rudarskega delavstva in sicer direktno iz revirjev.

11. **Vsa kompetenca reorganizirane rudarske zakonodaje,** naj preide pod potrebam in razmeram primerno reformirane »Inšpekcije dela«.

12. **Z likvidacijo »Rudarskega zakona« naj se postavi v veljavo »Zakon o zaščiti delavcev« enotno za vso državo.**

Koliko zmore narod?

Nekaj o davčni praksi na podlagi izpremenjenega zakona o neposrednih davkih po noveli od februarja 1934.

Mogočen val razburjenja, je zajel celo Slovenijo, ko so razne Davčne uprave razglasile svoje ocene za odmero pridobnine za leto 1934 in ko so začele razpošiljati obvestila in plačilne naloge za zadnji kvartal 1934.

da tiči vendar vir zla v novem zakonu o neposrednih davkih iz meseca februarja t. l., za katerega so poslanci nacionalne stranke iz Slovenije z navdušenjem glasovali, tako, da se ni našel med njimi niti en mož, ki bi imel pogum glasovati proti temu zakonu.

Ko se je zakon razpravljaval v skupščini, so nam nudili naši listi le odlomke zakona, oziroma njegovega osnutka in tako tedaj ni bilo mogoče presoditi učinka izprememb zakona.

Toda določila te novele k zakonu o neposrednih davkih so bila usodna in so v prvi vrsti kriva silnemu povišanju pridobnine. Oglejmo si torej glavna določila teh izprememb!

Reklo se je: Vse male obrtnike bomo pavšalirali in jih s tem odtegnili presoji Davčnih odborov. To pa je bilo dotičnim davčnim zavezancem-malim obrtnikom v kvar. Zakaj Davčni odbori so navadno upoštevali pri oceni razne momente, ki so govorili v prilog davčnemu zavezancu. Zakon pa je določil tudi za najmanjšega obrtnika v najbolj zakotni vasici, ki izvršuje obrt samo kot postransko delo poleg svojega kmetijstva, povprečni davek 120 dinarjev, ki znači podlogo čistega dohodka Din 2000. — Ako pa ima tak obrtnik kakega pomočnika, s čemer se ne razume »pomočnik« v običajnem pomenu te besede, temveč znači p o m a g a č, ker se šteje tudi vajenec za pomočnika, mora plačati za tega pomočnika še 60 Din davka, tako, da ima skupaj za osnovo 3000 Din čistega dohodka. Poprej so bili taki majhni obrtniki ocenjeni od 600 na 800, 1000, kvečjemu 1200 Din.

Novi zakon je uvedel poleg »pavšalistov« ali »poprečinarjev« tudi tkzv. **minimalni davek.** Ako se zdi Davčni upravi, da bi mo-

rala kot čisti dohodek oceniti pre-majhen znesek, ali ako ima kako podjetje očitno izgubo, tako, da bi se moralo po pravici priznati za pasivno, se po novem zakonu ne sme izpustiti iz obdačitve, temveč se takemu obrtniku ali podjetju predpiše tkzv. **minimalni davek.** Ta davek se izračuna iz 2 do 3 in pol kratne letne najemnine ali najemninske rednosti stanovanja davčnega zavezanca in k tej vsoti se prišteje 10 do 30 odstotkov najemninske vrednosti obratnega lokala. V tem določilu tiči za marsikoga velika krivica. Ako biva n. pr. posestnik kakega podjetja, ki je morda v resnici pasivno, v mestu, se mu zaračuna minimalni davek po njegovi mestni najemini, ki jo mora plačevati od svojega stanovanja. Ako pa je več družabnikov skupaj, se seštejejo najemninske vrednosti stanovanj vseh družabnikov in se tako najde prav znaten znesek kot osnova za odmero pridobnine, ki ni v nikakem razmerju k resničnemu čistemu dohodku podjetja.

Še večja krivica tiči v tem, da se n. pr. trgovcu, ki ima več podružnic, izračuna minimalni davek za vse podružnice od najemninske vrednosti lastnikovega stanovanja, tako, da služi ta najemninska vrednost ali najemnina po trikrat in štirikrat za podlogo odmeri pridobnine. Naravnost neverjeten pa je naslednji primer: Ako sin večje rodbine, ki stanuje pri svojih starših ali sorodnikih, osnuje kako podjetje, se mu minimalni davek ne izračuna od najemninske vrednosti njegovega stanovanja, temveč od **cele morda zelo obširne hiše,** v kateri stanuje njegovi roditelji ali sorodniki.

V vaseh in naseljih so zgradbe zgradbine proste. Ako pa lastnik zgradbe izvršuje kako obrt, se mu poleg pridobnine, ki jo mora plačati kot obrtnik, odmeri še tudi zgradarina. Za minimalni davek pa je zopet ta zgradarina podloga za odmero pridobnine. Tukaj vidimo torej čuden »qui pro quo«, da mora zaradi obrti plačevati zgradarino, zgradarina pa je potem zopet podloga za odmero mini-

**Vsak poštenjak
bodi član**

**Jugoslovanske narodne
stranke!**

malnega davka za predpis pridobine. To je pravi »circulus vitiosus«, iz katerega je težko najti izhoda.

Važno je pa tudi to, da Davčni odbor ne more iti pod minimalni davek in da šele na pritožbo davčnega zavezanca vnovič razpravljajo o njegovih pridobinini in ima pravico staviti samo predlog, o katerem dokončno sklepa prizivna komisija.

Iz navedenih primerov se vidi, da je v prvi vrsti kriv zakon, da so letošnje ocene in odmere dosegle tako, višino in da v največjih primerih presegajo poviški za 100 odstotno lansko odmero pridobine, dasi je, kakor se trdi, finančni minister nameraval samo 60 odstotkov poviška pri dohodku od neposrednih davkov.

Če pa pri »malih« tega izpadka ni, temveč je nasprotno dohodek mnogo večji, nego se je pričakovalo, potem je povsem neutemeljeno in tudi nepotrebno načelo, da morajo »primanjkljaj« plačati velika podjetja, oziroma industrije. Prav, tudi mi smo zato, da plačaj vsakdo, ki ima čisti dohodek od svojega obrata, pripadajoči davek od tega čistega dohodka. Toda tudi to mora limeti svoje meje. Kdor količkaj pozna naše gospodarske razmere, mu ni neznan, da tudi industrije v današnjih časih ne plavajo v denarju, da se marsikatera stroka naravnost bori za obstanek. Pa tudi tiste stroke industrije, ki še cvetejo kljub gospodarski depresiji, se ne smejo zasužniti, temveč se jim mora omogočiti večji razmah in razcvit, ker je v interesu države same, da si davkoplačevalca ohrani tudi za bodoča leta in da ga ne zavedi takoj ob prvih dneh njegovega obstoja.

Naša industrija je večinoma mlada, tako da še ni amortizirala investiranega kapitala. Večina davčnih uprav pa se brani priznati pasivne obresti od investicijskih posojil in ozkosrčno razlaga za-

kon, da se smejo odbiti samo obresti za obrat, kakor da bi stroji in cela oprema podjetja ne spadali k obratu. Večina industrij je v obupnem položaju ravno zaradi tega, ker so naredile investicije na podlagi konjunkturne dobe, sedaj v krizi pa ne morejo plačevati niti obresti, kamo-li, da bi amortizirale investicijski kapital.

Davčne uprave pa ne priznavajo teh pasivnih obresti, in tako nastajajo spori in nesporazumljenja v Davčnih odborih zaradi teh diferenc v razlagi zakonskih določil. Vprašamo pa, kdo naj plačuje obresti za investicijska posojila in kako je mogoč čisti dohodek, če se ne morejo plačevati niti te obresti? Ali naj plačujejo podjetja davek od izgube? To je naravnost nemoralna zahteva in ubija gospodarsko podjetnost, ter vodi do likvidacije industrij. Pa se čujejo ugovori: Velika podjetja morajo vsaj nekaj plačati državi. Prav, če imajo čisti dohodek, naj plačajo tudi davek od njega; mi samo trdimo, da naj se od izgube ne terja davek!

Da bi pa taka podjetja državi nič ne plačevala, to tudi ni resnično, ker plačujejo poslovni davek, ki je po vsakem noveliranju zakona zlezel za stopnjo višje, država prejema uslužbeni davek od zaposlenega delavstva, podjetja plačujejo socialne prispevke, tovarnine in razne izvozne pristojbine, kljub temu, da so morda pasivna.

Končno ugotavljamo, da je v našem narodu globoko zasidrana zavest, da država potrebuje davek in da se mora ta davek plačevati. Toda, ti davki naj bodo pravični, sorazmerni in plačilni možnosti ustrežni, da se s prehudodavčno prakso ne prestrizajo korenine narodnega gospodarstva in da zaradi tega ne usahne gospodarsko življenje, kar bi pomenilo katastrofo za narod in državo. §.

Gospodarstvo

Pred zimo

Sprijaznimo se z mislijo, da je zima v deželi in da je ne prežene več noben vrag. V zimi bodi gospodarstva skrb posvečena domu, kjer bo vedno našel novega posla. Poglejmo nekoliko naokoli!

Na domu čaka gospodarja mnogo posla. Pregledati je treba poslopja, zavarovati živino in ljudi pred vetrovi in mrazom, očistiti, popravljati in namazati orodje in stroje, popraviti gnojšča in gnojnične jame. Reda je treba tudi drugod: v hlevu in na seniku, v skednju in kašči, na dvorišču in okrog hiše. Na podu je treba izmenjati gnilo desko, na slemenu gnije greda, v kaščo vodijo mišje luknje, v oknih v hlevih in svinjarih so nekatere šipe razbite, druge neproizorne. Bistroidni gospodar opazi povsod pomanjkljivosti in jih skuša odstraniti.

V hlevu začenja mraz. Skrbeti je za primerno toploto. Primerna hlevska toplota je 15 stopinj. V hlevu mora biti zdrav in čist zrak, zato je treba skrbeti za redno prezračevanje. Dobro je vedeti, koliko in kakšna krmila imaš za krmiljenje živine. Treba je preračunati in določiti, da jo prekrmiš do spomladi. Ob Svečnici mora biti vsaj polovica vseh krmil še ohranjena. Mladim živalim pokladaj najboljše in najredilnejše seno, konjem in volom, ki počivajo, pokladaj seno s kislih travnikov, dobro krmijo krave, stari goveji živini

pokladaj tudi slame, če gre s senom trda. Breje krave puščaj redno na prosto, gibanje olajša porod. Prašiče opitaj čimprej, krmijo pa v obliki goste kaše.

V sadovnjaku je treba odstraniti suha in po mrazu uničena drevesa, ker sicer nudijo skrivališče raznim škodljivcem. Odstraniti je tudi močno oslabela drevesca, katerih ni mogoče več rešiti z gnojenjem in škropljenjem. Drevesne jame za spomladansko sajenje se lahko skopljejo pozimi. Ostanejo naj odprte, da zemlja premrzne. V primeru lepšega vremena se naj očisti ostalo sadje stare skorje, lišaja in mahu ter poškrpi z arborinom.

Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili je najbolj uspešno pred zimo, da se gnojilo tekem zime raztopi in razkroji. Tudi gnojnico se lahko razvaža, če je imamo preveč v jami, spomladi seve bolj zaleže. Na polja navozimo sedaj hlevskega gnoja in ga skladamo na kupe za spomladansko gnojenje.

Poleg gospodarskih skrbi pa je gospodarju naložena še druga skrb: za družino in družinsko življenje. Poletno delo družino trga in izrablja, zima pa naj jo zopet poživi in utrdi. Nekoč so služili zimski večeri, predvsem, da so utrdili zrahlijane vezi med družinskimi člani. Zimski večeri so kot nalašč pripravni, da utrdijo kmečko družino tudi duševno. Naj bi

se poleg gospodarskih skrbi ne zanemarjala tudi ta hvalevredna naloga!

Redčenje mladih gozdov. Ali je in v koliko je umestno, da posega človeška roka v razvoj gozda? Dolgo se je ugibalo o tem med gozdarskimi strokovnjaki. V novejši dobi naglašajo, da je poseganje v razvoj gozdov potrebno, še več, da je to za bodočnost gozda često odločilnega pomena. V deželi je mnogo gozdnih posestnikov, ki se zanimajo za gozd samo tedaj, ko ga izkoriščajo. Menijo, naj ostane vse, kakor je, gozd naj raste, kakor hoče. — Zato pa so kmečki gozdovi često tako gosti, da pojemajo, ko je sicer rast drevoja v najbujnejšem razvoju. Takim gozdom je treba svetlobe, zraka in dovolj prostora v zemlji. Tega se ne doseže s kleščanjem drevoja. Ko je gozd star 15 do 25 let, se močno sklene in množica dreves se začne dušiti pod obvladajočimi drevesi. Tedaj moramo gozd ves pregledati ter zaznamovati potlačena in zadušena drevesa. Po poseku zadušenih dreves se veje preostalih ne smejo več dotikati. Drevesje se previdno podira in spravi. Čez leta se redčenje ponovi zmerno in previdno. Če se redči premočno, se gozdu

napravi veliko škodo, ker ima vihar, sneg, sončna toplota večji dostop. Najboljši čas za redčenje je takoj po prestani zimi, preden pozneje poganjki. — Še na nekaj bi opozorili gozdne posestnike. Pri negovanju mladih planinskih gozdov naj se pazi na lepo razvite mecesne in jim pomaga do svetlobe in zraka. Mecesen je med iglavci najzlahnejša drevesna vrsta in vreden posestnikove posebne skrbi in nege.

Premalo sadja uživamo. V deželi pridelamo razmeroma dovolj sadja, mnogo ga pokupijo mesta, precej se ga izvozi. Premalo pa ga uživamo sami. Suho sadje, mezga, vkuhano sadje in sadni sokki se pri nas premalo rabijo. Dejstvo je nadalje, da o vigradi uvažajo trgovci inozemsko sadje. V Nemčiji skoraj ni človeka, ki bi užival samo suh kruh, temveč si ga maže s sadno mezgo. Po švicarskih gostilnah in hotelih dobiš na željo vedno lahko sadni sok. Končno je resnica, da smo pred 20 leti sami suho sadje bolj čislali kot danes. Siromašnim slojem je bilo suho sadje nadomestek za kruh in šolarji so ga nosili za malico v šolo. Ob primerni organizaciji in zadostnem razumevanju bi se naš sadni pridelek torej lahko podvojil ali potrojil.

Po svetu in domovini

V Zenevi postaja situacija vedno bolj zamotana, namestu da bi bila s sodelovanjem »naprednih« držav popolnoma jasna. Madžarska, ki uživa poseben, neupravičen privilegij raznih velešil, zainteresiranih na marsejskem atentatu, je skušala v Zenevi pokazati užaljeno lice. Ta njen poizkus je naletel pri vseh resnih delegatih na viden odpor, celo Italija je pustila svoje najboljše pomočnike na cedilu. Zelo megleno vlogo igra v reševanju naše vsenarodne in državne obtožbe Anglija, to pa s svojim nerazumljivim zavlačevanjem. Češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš je nastopil proti kompromitiranim državam izredno ostro, vendar se situacija po njegovem govoru še ni razčistila. Zdi se, da bo Madžarska s svojimi podporniki vred doživela v bližnji bodočnosti oni edini odgovor, ki ga terja naše narodno zadoščenje za grozno smrt največjega Jugoslavana, neprežaljenega Viteškega kralja Aleksandra I. Uedinitelja. Jugoslovanski narod se v svoji državni obliki ne boji ničesar in je pripravljen na vse.

Poljska in Madžarska. Gömbös je prejel od Poljske za svoj nedavni uradni obisk kaj čuden, pomenljiv odgovor: Na mesto zunanjega ministra dr. Becka, ki je »zadržan radi važnih državnih poslov«, bo vrnil prednisani obisk predsednik vlade Kozlovski.

Znanega sovjetskega revolucionarja Kirova, najbližjega sodelavca diktatorja Stalina, so ubili iz političnih razlogov neki atentatorji te dni v Leningradu.

V Južni Ameriki se gredo še vedno vojno. V preteklem tednu so imeli kar tri revolucije in je zaenkrat nad Bolivijo—Paragvaj. Kakor je videti, v Južni Ameriki vojne ne jemljejo tako resno.

Obrtniški teden je bil od 1. do 8. decembra t. l. organiziran v vsej naši državi. V vseh večjih krajih in obrtniških središčih so bila strokovna predavanja, prirejenih pa je bilo tudi več zelo uspešnih razstav. Upati je, da bo vse jugoslovansko obrtnišvo končno vendarle doseglo svoje pravice, ki mu gredo.

Slovensko učiteljstvo na Oplencu. Danes se pokloni smrtnim ostankom našega Velikega Uedinitelja v marmorni grobnici Karagjorgjevičev na Oplencu mnogo učiteljni delegati slovenskega učiteljstva, ki bodo položili na grob več vencev. Obenem položijo nogam Velikega Vladarja z narodnimi motivi okrašeno skrinjico s stotisoč podpisih šolskih otrok pod prisego zvestobe in dosmrtnega dela za uedinjeno, svobodno Jugoslavijo.

Izredno mnogoštevilni požari se pojavljajo v zadnjem času v spodnjih krajih bivše mariborske oblasti. Oblastvom se doslej še ni posrečilo izslediti pravih povzročiteljev teh pogostih požarov.

Zanimivosti

Leteči hotel. Neka holandska letalska družba bo v kratkem spustila v zračni promet letalo, ki je podobno bolj hotelu. Prostora bo za 32 oseb, vendar jih bodo sprejemali samo 16, da ostane prostora za postelje. Zjutraj bo strežaj potnike zbudil in jim v postelji postregel s čajem in pogačo. Nato bodo potniki vstali in se okopali v dveh kopalnicah. V posebni kabini s prekrasnim razgledom jim bodo servirali drugi zajutrak, ki bo pripravljen v električni kuhinji. V letalu bo tudi bankir, ki

bo menjaval denar. Letalo bo vozilo s Holandskega v glavno mesto malajskega otoka Java, vožnja bo trajala šest dni.

Ameriko pogozdujejo. Ameriški predsednik Roosevelt je izdelal načrt za izboljšanje podnebja. — Države sredi severne Amerike trpijo namreč silno sušo, ker ni to gozdov. Z gora prihajajo suhi vetrovi, ki suše tla in odnašajo v prah spremenjeno prst. Zato bodo sedaj nasadili toč nov gozd, ki bo dol 1600 km in širok 160 km. V tem pasu bodo zasadili 3 milijarde

dreves. Vmes bodo pustili njive in travnike.

Najmodernejši krojač na svetu živi v Dalbyju v Avstraliji, 300 kilometrov od mesta Brisbane. Mojster se je namreč izučil za pilota in je napravil tudi potrebno izkušnjo. Sedaj bo svoje naročnike po obširni deželi obiskoval z letalom. Tako bo, misli moderni krojač, najhitreje vse opravil. Ker so tam razdalje med posameznimi naselbinami zelo velike, pravi krojač, da se mu bo letalo bolj izplačalo, kakor pa avto ali železnica.

Največji ptič je »moa«, ki je visok 4 in pol metra.

Najvišji ognjenik je Cotopaxi v Ekvadorju, ki je visok 5943 metrov.

Največja slika je Tintoretov »paradiž« v Benetkah, ki meri 11×26 metrov.

Največji kip na svetu je »Kip svobode« v newyorškem pristanišču. Visok je 74 metrov.

Najvišja in največja gora je Mount Everest, ki je visok 8880 metrov.

V Sloveniji imamo letos napram lanskemu letu okrog 2000 trgovskih obratov manj.

Praktični nasveti

Pozlačene okvirje pri slikah očistiš najbolje z vodo in spirinom. Vzemi vsakega polovico, zmešaj in nalahno odrgni okvir z mehko cunjjo ali ščetko. Da se zlata barva še posveži, namaži okvir še s snegom iz beljaka, kateremu si primešal malce zdrobljene soli.

Namesto paste za zobe so uporabljali naši predniki drobno zmleto sezgano krušno skorjo. Toda še boljše sredstvo, ki nič ne stane in tudi zobni glazuri prav nič ne škoduje, je naslednje: Dene nekaj koščkov lesnega oglja na žerjavico. Ko se oglje razžari, ga vzemi z žerjavice in ga pusti, da se ohladi. Na oglju se napravi bel pepel. Ta pepel poberi in ga shrani v škatljici ali stekleničici. Tako boš imel imenitno in ceno »zobno pasto«.

Kako najlažje preizkusiš pitno vodo? Vzemi čisto in prozorno steklenico ter jo napolni do tritertine z vodo, ki jo hočeš preizkusiti. Nato raztopi v njej kavno žličko kandisovega sladkorja. Steklenico nato dobro zamaši in jo postavi za 48 ur na toplem stor. Če tako preiskušena voda postane čez čas mlečna ali sploh nečista, je to znamenje, da sploh ni užitna, dočim je seveda v nasprotnem primeru pitna.

Svež petrolejski madež odpraviš takoj iz vsakega papirja, če držiš papir nekaj sekund nad vročim štedilnikom, nikakor pa ne nad žerjavico ali svetilko.

Domisleki . . .

Tempo sedanjih dni: Naglo živeti in takoj pozabiti.

V Haagu nameravajo ustanoviti muzej Društva narodov. Upati je, da v njem ne bo manjkalo tudi nagrobni spomenik mirovne konferencie.

Zvišana vodarina nudi vinskim bratcem najlepši izgovor.

Sanjske knjige postajajo zopet moderne. Najbrže zato, ker večina ljudi danes lahko o sreči samo še — sanja.

Po statističnih podatkih uporaba papirja nazaduje. Ali ni zato čudno, da imamo kljub temu vsak dan več — papirju.

Poravnajte naročnino!